

441 YILLIK REÇETE

MESİR MACUNU

Şemseddin KUÇUKAZAY
Ziraat Yüksek Mühendisi

Kanuni Süleyman zamanında parlak günlerini yaşayan Manisa, 441 yıldan beri, her yıl 22 Mart Nevruz günü, coşkuyla kutlanan geleneksel; Mesir şenliklerine sahne olmaktadır.

Mesir'in sözlük anlamı, gezilecek yer, gezinti yeri'dir. Anadolu ve Ön Asya'nın çok eski bir geleneği olan Mesir'i, beşbin yıl öncesine kadar götürebiliriz. Tıp tarihinde Mesire benzeyen bir macunun, hastaları tedavi amacıyla kullanıldığı oldukça etkili bir tedavi aracı olduğu yazılmaktadır.

Saruhan Beyliğinin başkenti, Şehzadeler şehri Manisa; Spilos Magnesia adı ile, Truva savaşına katılan Mağnet'ler tarafından, Mitolojik adı Spil olan Manisa dağı eteklerinde kurulmuştur. (MÖ: 1194-1184). İlk çağlarda Lydia, Pers, Makedonya, Roma ve Bizans İmparatorluklarına yurt olan Manisa, 1313 yılında Bizanslılardan alınarak Selçuklu uç beylerinden Saruhan Bey tarafından Türk illerine dahil edilmiştir. 1410 yılında Osmanlı ülkesine katılan Manisa, bu tarihten sonra, II. Murat, Fatih Sultan Mehmet, Kanuni Sultan Süleyman, II. Selim, III. Murat ve III. Mehmet gibi şehzadelerin yetiştiği bir il merkezi olmuştur.

Tarihte MESİR ilk defa Sümerler, Mezopotamya'da çeşitli baharat karışımından elde ettikleri macunu, altın bir kap içerisinde saklayarak, ilkbaharın başlangıçta hastalara dağıtırlarmış. Aynı terkiplerle hazırlanmış çeşitli isimlerle anılan macunlar, Sümerlerden sonraki Ön Asya ve Anadolu halkına da şifa dağıtmıştır.

Bu kadar derin bir geçmişe sahip olan macunun, Manisa'da "Mesir Macunu" adı ile kullanılması ise Kanuni Süleyman zamanına rastlar. Ancak Manisa'daki Mesir Macunu'nun esas yapımcısı büyük mutasavvıf, âlim ve hekim "Merkez Efendi" dir.

MERKEZ EFENDİ KİMDİR?

Asıl adı Musa Muslihiddin olan Merkez Efendi, 1460 yılında Denizli'nin Buldan ilçesinin Sarı Mahmutlu köyünde doğmuştur. İlk öğrenimini memleketinde yaptıktan sonra, İstanbul'a gelerek büyük mutasavvıf Şeyh Sümbül Sinan Efendi'ye katılmış ve halvetiye şeyhi olmuştur.

1522 yılında, Kanuni'nin annesi Ayşe Hafsa Sultan tarafından tamamlattırılan, zamanın en modern, ilmi, dini, sosyal ve kültürel faaliyetlerde bulunan Sultan Camii ve külliyesi (Medrese, hânkâh, hamam, bimarhâne, dâruş-şifa) nin idaresi için Manisa'ya gelmiş ve burada Manisa'

nın çevresiyle, halkın sağlık ve sosyal ya-
şantısıyla ilgilenerek derin sevgisini kazan-
mıştır. Zamanla bir takım bitkilerden
yaptığı macunlarla, birçok hastalıkları te-
davi ettiği; hatta Kanunî'nin hasta annesi
Hafsa Sultan'ı Mesir Macunu kürleriyle
tamamen sıhhatine kavuşturduğu rivayet
edilir.

Tıpta bir çeşit yenilik sayılan, macunla
kür yapma metodu çok başarı sağlamış,
16. yüzyılda Manisa'da çağın, en modern
ve tam teşekküllü ilk hastanesi olarak kul-
lanılan dâr'üş-şifa'da akıl hastaları, tama-
men hurafelerden arınmış bu macunlarla
tedavi edilmişlerdir. Oysa aynı yüzyıl Av-
rupa'sında akıl hastaları, ruhlarının şeytan
tarafından tutulduğu düşüncesiyle, zincire
vurulur, kırbaçla dövülür ve tütsülenirler-
miş. Böylece şeytanın korkup kaçtığı ve
ruhun huzura kavuştuğu kabul edilmiştir.

Tıpta Avrupa'dan ileri olduğumuz bir
dönemde uygulanan şifalı macun kürleri,
ilk başlangıçta 5—6 çeşit maddeden yapı-
lırken, zamanla 41 çeşit maddeye çıkmış-
tır. Bunların çoğu, çeşitli bitkiler ve bun-
ların kök, rizom, çiçek, meyva, tohum,
kabuk v.s. kısımlarıdır.

Bu 41 çeşit madde şunlardır:

ANASON: İştah açıcı, hazmı kolay-
laştırıcı olup, mide ve bağırsak gazlarını
giderir. Ayrıca kusmaları önler, kadınların
sütünü artırır.

BİBERİYE: Safra kesesi salgısını ço-
ğaltır, iştah artırır, krampları giderir.
Ayrıca mide ve bağırsak uyarıcı, idrar
söktürücü ve ağrı dindiricidir.

ÇÖREK OTU: Az miktarda bile vücu-
da kuvvet ve zindelik verir. Erkek ve ka-
dınlarda cinsel duyguları uyandırır. Hazmı
kolaylaştırır, böbrek ve mesanedeki kum-
ları eritir. Tıpta gaz söktürücü olarak kul-
lanılır.

ÇÖPÜ ÇİNI: Kanın zehirli maddelerini
temizler. Dalak ve karaciğer hastalıkların-

da, siyatik ve romatizmada faydalıdır. Her
türü yorgunluğu ve gerginliği giderir.

ÇIVİT: Halk arasında kabakulak ve za-
türeede kullanılır. Bebeklerin ağız muko-
zasındaki ağrılı yaraları tedavi eder.

DARI FÜLFÜL: Vücudu ısıtıcı ve ök-
sürük kesici etkisi vardır. Ayrıca idrar sök-
türücü ve cinsi gücü artırıcıdır.

HİNDİSTAN CEVİZİ: Yaşlılıktan ileri
gelen bir çok hastalıkları tedavi eder. Ge-
nel olarak vücut sağlığını düzenler.

HAVLICAN: Öksürük kesici ve ağız
kokusunu giderici olarak kullanılır. Hazmı
kolaylaştırır, gazı dağıtır, balgamı giderir.
Ayrıca ağrı dindirici olup, çocukların ya-
tağa işemelerini önler.

HIYAR ŞEMBE: Bağırsak faaliyetleri-
nin normale dönmesini sağlar. Safra kese-
si salgısını artırır. Karaciğer fonksiyonları-
nı düzenler.

HARDAL: Romatizmada, siyatik ve
adale ağrılarında, nefes borusu hastalıkların-
da, eklem yerleri iltihapları ve cilt has-
talıklarında etkilidir. Ayrıca iştah açıcı,
mideyi yatıştırıcıdır.

KIŞNIŞ: İştah açar. Mide ve bağırsak
gazlarını giderir. Baş dönmesi, kalp çar-
pıntıları ve sinirlik hallerine iyi gelir. Cins-
sel duyguları uyarır.

KARABİBER: İştahsızlığa karşı fevka-
lade etkilidir. Hazımsızlığı, mide ve bağır-
sak gazlarını giderir. Öksürük kesici olarak
kullanılır. Felç ve tenasül hastalıklarını te-
davi eder.

KARANFİL: Ağız kokusunu giderir.
Diş çürüklerine ve diş ağrılarına iyi gelir.
Hazımsızlığı tedavi eder, iştahı açar, zihni
faaliyetleri, hafıza ve dikkati artırır.

KAKULE: Lezzet verici, gaz söktürücü,
iştah açıcıdır. Ağız kokularını giderir.
Safra kesesi salgısını artırır. Kandaki ze-
hirli maddelerin dışarı atılmasını sağlar.

KEBABİYE: İdrar ve solunum yolları antiseptiği olarak kullanılır. Safra salgısını artırır. Karaciğerin fonksiyonlarını düzenler.

KİMYON: İdrar söktürücü, mesane kumlarını eritici, sinirleri teskin edici özelliği vardır. Ayrıca karın ağrısına, mide ve bağırsak rahatsızlıklarına, hazımsızlığa ve iştahsızlığa iyi gelir. Vücudu terleterek kanın zehirini dışarı atar.

KREM TARTR: İdrar söktürücü, bağırsak yumuşatıcı etkisi vardır. Ayrıca basura karşı etkilidir.

MERZENĞUŞ (MERCANKÖŞK): Ağrı dindirici, balgam ve ter söktürücüdür. İdrar yollarına canlılık kazandırır. Kanda-ki zehirli maddeleri dışarı atar.

PORTAKAL KABUĞU: Mideyi kuvvetlendirir, ferahlatıcı etkisi vardır.

RAZİYANE (REZENE): Gözleri kuvvetlendirir. Balgam ve idrar söktürür. Mide ve bağırsak gazlarını, kalp çarpıntısını, asabi halleri giderir. Kadınların sütünü artırır.

RAVENT: Kanı temizler. Kabızlığı önler, iştah açıcı, mideyi kuvvetlendiricidir.

SAFRAN: Ortaçağdan beri cinsi kudretsizliği giderici ilaç olarak kullanılır. Ayrıca ağır giderici ve teskin edicidir. Böbrek ve mesanede-ki kumların dökülmesinde faydalıdır.

ZULUNBA: Kanda biriken zehirli maddeleri ter ve idrarla dışarı atar. Üriner sistemde meydana gelen hastalıklara faydalıdır.

SAKIZ: Çocuk ishallerinde ve mide ülserlerinde faydalıdır.

SARİ HELİLE: Vücudun dinç kalmasını ve yaşlılığın geç gelmesini sağlar. Di- mağı kuvvetlendirir.

TARÇIN: Hazmı kolaylaştırır. Ağrıları giderir, vücuda kuvvet ve kalbe ferahlık verir. Vücudu ısıtır, akciğerleri kuvvetlendirir. Tarçın yağı başlangıç halindeki bronşit ve zatürreeye iyi gelir.

UDUL KAHRİ: Ağız kokularını giderir, cinsi arzuları uyandırır.

VANİLYA: Erkeklerde ve kadınlarda meydana gelen cinsi kudretsizliği giderir. Ayrıca ateşli sinir hastalıklarına çok iyi gelir. Hazımsızlıktan olan ağız kokularını giderir.

ZENCEFİL: Cinsel gücü artırır. Zihni faaliyetleri, hafıza ve dikkati artırır. Sırt, bel ve romatizma ağrılarını giderir. Gargara olarak konuşma güçlüklerinde ve ses yitiminde faydalıdır.

MEYAN BALI: Öksürük ve gribe iyi gelir. Göğsü yumuşatır. Mide ve bağırsak gazlarını giderir. Mide ve onikiparmak bağırsağı ülserlerine karşı kullanılır. Böbrek ve idrar yollarındaki taşları düşürür.

ZERDEÇAV: Vücutta ve kanda biriken zehirli maddeleri ter ve idrar vasıtasıyla dışarı atar. Vücuda dinçlik ve dirilik kazandırır. İdrar zorluklarına iyi gelir, çokukların yatağa işlemelerini önler.

YENİ BAHAR: Mide ve bağırsak gazlarını giderir, hazmı kolaylaştırır.

● *"En soluk mürekkep, en güçlü hafızadan daha kuvvetlidir."*